

פרוייקט העלאת יהודי סוריה ולבנון
ראיון עם נחום שמשון, ירושלים
תאריך: 21.7.1999
מראיין: אריה כהן

אריה כהן: מר נחום, אני מבקש בהתחלה ספר איפה גדלת, החיים שלך בהתחלה?

נחום שמשון: אני נולדתי בסוריה וגדלתי בסוריה.

ש: באיזו עיר נולדת?

ת: נולדתי בעיר קמישלי. אחר כך עברתי לחלב.

ש: מתי? בן כמה היית?

ת: התחתנתי ...

ש: אה, התחתנת?

ת: ב-82'.

ש: עברת לחלב בגלל החתונה?

ת: לא. גרנו שם

ש: למה עברת לחלב?

ת: בגלל העבודה, בגלל בית הספר. לא היה לנו בית ספר בקמישלי. בחלב היה לנו בית ספר, אז בגלל

הילדים עלינו לחלב, בגלל העסק גם, יותר טוב.

ש: איזה עסק?

ת: בזהב.

ש: היית צורף או סוחר זהב?

ת: לא, צורף.

ש: אז עברת לחלב?

ת: כן.

ש: בחלב אני מבין שהיו לך חיים בתוך הרובע היהודי?

ת: כן.

ש: באיזה חלק של חלב, בג'מיליה?

ת: בג'מיליה כן. כל היהודים היו בג'מיליה, כן.

ש: אתה ניסית לעלות לארץ מתישהוא?

ת: ב-92' עלינו לארץ.

ש: אבל לפני זה לא ניסית לברוח?

ת: בטח, ברחתי, תפסו אותי. הייתי שנה, בשנת '63.

ש: ב-'63?

ת: כן.

ש: היית עוד בחור צעיר.

ת: כן, בחזר צעיר. תפסו אותי

ש: איך ברחתי?

ת: ברחתי דרך תורכיה. תפסו אותי

ש: ניסית לברוח.

ת: לא, ברחתי. תפסו אותי על הגבול.

ש: יחד עם גורג'י או שבלי גורג'י, לבד?

ת: לא, בלי גורג'י. לבד. היה לנו מישהו שיקח אותנו לתורכיה, אז תפסו אותנו.

ש: מקמישלי?

ת: גילה עלינו הוא, הבן אדם הזה.

ש: הערבי?

ת: כן.

ש: ב-63'?

ת: ב-63'. גילה עלינו

ש: אבל אז גרת אני מבין בקמישלי.

ת: קמישלי, כן.

ש: ניסית דרך הגבול לתורכיה, דרך אסקנדרון?

ת: לא, דרך נציבין.

ש: נציבין? הבנתי. ותפסו אתכם ממש על הגבול?

ת: כן.

ש: מה עשו לך?

ת: הייתי שנה בבית סהר. עשו לי בעיות, חטפתי מכות

ש: איפה, בקמישלי?

ת: בקמישלי, כן. כל מה שהוא רע עשו לנו.

ש: מכות?

ת: הכל. חשמל, מכות, מה אני אגיד לך? בגלגל

ש: שנה שלמה?

ת: 11 חודש.

ש: עשו לפני זה משפט?

ת: כן.

ש: עשו לך משפט ומצאו שאתה אשם שרצית לברוח?

ת: כן. אחר כך, אחרי ה-11 חודש, עזבו אותנו.

ש: שחררו אותך?

ת: שחררו אותנו.

ש: כמה הייתם?

ת: אני ואח שלי. הוא גר עכשיו בחיפה. חיים נחום מקרית אתא.

ש: מקרית אתא? זהו, כן. עכשיו תגיד לי, יש לך קרבה משפחתית לדוקטור נחום מנחם? הוא ותיק בארץ.

ת: לא.

ש: אתה לא מכיר?

ת: לא.

ש: אבל הוא גם כן קמישלי. משפחת נחום.

ת: בסדר, יש הרבה משפחות שקוראים להן נחום.

ש: אהה. אני קודם שאלתי את הגברת שלך, היא לא יכלה לענות לי, איזו משפחה הכי גדולה מהיהודים

בקמישלי? נחום, אליהו, לוי? איזו משפחה הכי גדולה?

ת: יש הרבה משפחות ...

ש: מה המשפחה הכי גדולה שהיתה?

ת: משפחת נחום היתה גדולה. כולם באו לארץ. יש משפחת חודדה, יש הרבה משפחות.

ש: והכי גדולה? הכי הרבה? מי יותר גדולה, משפחת נחום או משפחת אליהו?

ת: איזה אליהו? זיבק?

ש: אולי זיבק, כן.

ת: זיבק זה מדמשק, לא מקמישלי.

ש: לא, לא. אליהו מקמישלי. אין משפחת אליהו לוי מקמישלי? אז איזה משפחות

ת: לא, משפחת אליהו לא היתה גדולה. הוא וילדיו היו, לא היו לו ...

ש: פראג?

ת: איזה פראג?

ש: יש משפחת פראג, משפחה גדולה.

ת: פראג' של נתניה?

ש: נכון.

ת: לא, היא לא גדולה. יש משפחת קותוק, משפחת חודדה. כן, זהו. משפחת נחום היינו אנחנו גם משפחה

גדולה.

ש: משפחת כהן יש לכם?

ת: כהן זה לא הרבה.

ש: אז הכי גדולה זה נחום?

ת: נחום, חודדה, קותוק, קוראים לו ככה, משפחת לוי

ש: קותוק?

ת: לוי, יעני.

ש: אה, לוי?

ת: כן, ככה אומרים שם, קותוק. יעני נמוך, קצר.

ש: אה, זה כינוי.

ת: כינוי, כן.

ש: יפה. אז מה קרה אחרי שהוציאו אותך אחרי 11 חודש?

ת: אחר כך עבדתי כשכיר אצל בן אדם נוצרי. עבדתי אולי אצלו 15 שנה. אחר כך עזבתי אותו, עשיתי

לי באסטה ככה, מוכר דברים של

ש: לאכול?

ת: לא. דברים של ...

ש: חולצות?

ת: לא, חולצות. אקססוואר לגברים. של גילוח, מכוניות ככה ...

ש: קוראים לזה בעברית סדקית.

ת: סדקית, כן.

ש: אבל בסופו של דבר עברת לחלב?

ת: כן.

ש: היתה לכם משפחה בחלב כבר קודם?

ת: בן-דוד שלי היה שם. אח של אשתי, וגם אנחנו בני דודים.

ש: הבנתי. אז חיית שם בחלב. מחלב לא ניסית לברוח עד פעם?

ת: ניסיתי. הבן שלי ברח בשנת '90 אז אני ניסיתי לא לברוח, ניסיתי אמיתי.

ש: אה, בדרכון ...

ת: לא, לא. בריחה.

ש: ניסית לברוח עוד פעם?

ת: כן.

ש: הבן שלך ברח איך?

ת: ברח עם אחד ערבי, הוא ושני חברים שלו. בשנת '90

ש: דרך?

ת: דרך תורכיה.

ש: דרך אסקנדרון?

ת: אסקנדרון, כן.

ש: אהרון שמוש קיבל אותו?

ת: כן.

ש: הכל בשנת '90? לא, אהרון שמוש כבר

ת: לא, היה, היה.

ש: היה ...

ת: כן.

ש: בסדר. יעקב שמוש זה אבא שלו.

ת: כן.

ש: נכון. אז אהרון שמוש בשנת 90' קיבל אותו שם?

ת: קיבל אותו.

ש: וטיפל בו?

ת: כן.

ש: והוא עלה דרך הסוכנות כמו עולה חדש?

ת: כן.

ש: מתורכיה ישר לישראל בטיסה?

ת: כן.

ש: ללוד? מה הוא עשה בלוד?

ת: אני לא יודע. הוא בא שנתיים וחצי לפניי. אחר כך אני באתי.

ש: אבל כשהוא חי פה בישראל, איפה נתנו לו לחיות?

ת: נתנו לו בית במרכז קליטה פה בגילה, איפה שגורג'י שם.

ש: אז כמה זמן הוא היה במרכז קליטה בגילה הבן שלך? מה שמו?

ת: ברוך. אולי תשע שנים, שמונה שנים וחצי.

ש: שמונה שנים וחצי הוא היה במרכז קליטה?

ת: כן.

ש: הוא בא לבד?

ת: כן.

ש: הוא לא נשוי?

ת: עכשיו נשוי.

ש: לא, אבל אז כשהוא ברח הוא לא היה?

ת: אז כשהוא ברח לא.

ש: ונתנו לו? הוא היה שמונה שנים במרכז קליטה?

ת: שמונה שנים וחצי.

ש: למה לא נתנו לא דירה?

ת: אני לא יודע. לא יודע.

ש: אולי הוא רצה להיות שם?

ת: לא, בן אדם נותנים לו דירה, יגור במרכז קליטה? זה יכול להיות? לא יכול להיות זה.

ש: אז למה לא דאגו לו לדירה?

ת: לא דואגים. למה, דאגו לנו אנחנו שעלינו לארץ? אני חודשיים היתי בגילה ברחובות. לא נתנו לי דירה

במרכז קליטה במבשרת.

ש: עוד מעט אנחנו נגיע אליך, אבל קודם אני מנסה להבין מה קרה עם הבן. בן כמה הבן עלה הנה לארץ?

ת: בן 19.

ש: ואתה אומר שמונה וחצי שנים הוא גר במרכז קליטה בגילה?

ת: שם, כן, במרכז קליטה.

ש: הוא עדין במרכז קליטה? הוא עדין שם?

ת: כן, עד עכשיו.

ש: עכשיו הוא נשוי שם?

ת: לא.

ש: הוא עדין לא נשוי?

ת: רווק.

ש: מה הוא עושה?

ת: לפעמים עובד חודשיים, שלושה בשנה בהובלות, זהו. אין לו שום דבר.

ש: אין לו שום מקצוע?

ת: אין לו מקצוע, אין לו כסף, אין לו עבודה, אין לו בכלל.

ש: כשהוא בא לא שלחו אותו לאולפן ללמוד עברית?

ת: אני לא יודע. אולי שלחו אותו. שלחו אותו?

דובר שלישי: הוא לא הלך לאולפן.

ש: אה, הוא לא הלך לאולפן. בכל אופן אתה אומר כבר שמונה וחצי שנים, משנת '90, הוא במרכז

קליטה. יש עוד כמה כאלה שכל כך הרבה שנים במרכז קליטה?

ת: אני לא יודע.

ש: אתה לא מכיר? לא שמעת?

ת: לא. אולי יש הרבה, לא יודע. אני אפילו שנתיים לא עובר שם בגילה. אין לי שום עסק שם.

ש: אתה לא מבקר שם?

ת: לא, מה יש לי שם? הוא רוצה, יבוא. יבוא, אהלן וסהלן.

ש: אה, הוא בא אליך, אין בעיה.

ת: כן, בא והולך. למה הוא כל הזמן לא בבית.

ש: כן. עכשיו נדבר על המשפחה שלך.

ת: ב-20 באוגוסט '92 עלינו לארץ.

ש: אסד נותן רשות?

ת: לכל היהודים.

ש: לכל היהודים. כמה היו בחלב שיצאו מחלב?

ת: שיצאו מחלב? בערך, אני לא כל כך

ש: בערך, כן.

ת: אולי 500, 600.

גב' שמשון: 552.

ת: כן, בין 550 ל-600. ככה בערך.

ש: אנשים? כולם ביחד?

ת: כולם. גברים, בנות, ילדים, נשים, הכל.

ש: הבנתי. אתה יוצא יחד איתם, עם כל ה-600?

ת: בטח.

ש: נתנו לכם להוציא רכוש, קצת בגדים?

ת: כן, נתנו לנו.

ש: מה נתנו לך להוציא? את המיטות נתנו לך להוציא?

ת: לא.

ש: את הבית, את הדברים?

ת: לא. אנחנו באנו תיירים.

ש: אה, יצאתם מסוריה

ת: תיירים. אישרו לנו על זה בדרכון. אנחנו נטייל ונחזור. לא נתנו לנו ככה פתוח.

ש: כשידעת שאתה רוצה לצאת, מכרת דברים? הרי ידעת שאתה לא תחזור, נכון?

ת: עזבנו את הדירה שם, לא מכרנו שום דבר.

ש: למה לא מכרתם?

ת: לא נתנו לנו. אם אנחנו מוכרים אנחנו לא חוזרים. לא נותנים לנו לצאת משם.

ש: אבל מי צריך לדעת שמכרת? אתה מוכר למישהו

ת: מה אתה חושב? יודעים איפה אנחנו הולכים, איפה באים, מה אנחנו אוכלים. מה אתה חושב?

ש: מי אלה? המוחבראת?

ת: שם המוחבראת זה יותר חזקים מהגרמנים בזמן היטלר.

ש: מה אתה אומר?

ת: מה אתה שומע.

ש: אז אפילו לא ניסית למכור את הדברים בבית כדי שיהיה לך קצת כסף?

ת: מכרנו. כסף של סוריה פה בארץ זה שום דבר. אתה מביא מליון, אתה יודע מה זה מליון? עשרת

אלפים דולר.

ש: מליון לירות סוריות זה עשרת אלפים דולר?

ת: וגם פחות.

ש: פחות מעשרת אלפים דולר?

ת: כן. מה אתה חושב? שם זה כסף. פה בארץ שום דבר. אתה לא יכול לקנות אופניים.

ש: אתה יוצא עם כל המשפחה שלך? לא משאיר אף אחד?

ת: לא, כולנו יצאנו. הבת שלי נשארה שם והתחתנה. אחרי שבוע אנחנו נסענו ...

ש: שבוע לאחר מכן היא באה גם כן?

ת: לא, אחרי ששה חודשים.

ש: אה, אחרי ששה חודשים היא באה גם כן לניו-יורק?

ת: לא, דרך תורכיה.

ש: דרך תורכיה? ישר לישראל?

ת: ישר לישראל, כן. אנחנו לא נסענו לאמריקה.

ש: הם לא נסעו לאמריקה.

ת: אני הראשון שנסע דרך תורכיה, מכל היהודים.

ש: רגע, רגע, אני רוצה להבין. אתה לא נסעת לאמריקה?

ת: לא. אני היהודי היחידי, אני באתי דרך תורכיה לארץ ישר.

ש: למה יחידי? למה כולם לא עשו כמוך?

ת: אחר כך עשו. אני באתי, אחר כך באו כולם. לא כולם, חלק באו.

ש: כמה מחלב ... דרך תורכיה באו לארץ?

ת: אולי עשר משפחות, חמש עשרה משפחות, עשרים משפחות.

ש: עשרים משפחות בערך?

ת: כן.

ש: למה רק אתם היה לכם מספיק שכל לעשות דרך תורכיה ולא דרך

ת: אני אגיד לך, אני הבנתי שם שהבן שלי הוא בצבא. אתה יודע?

ש: איפה הבן שלך בצבא?

ת: היה פה בארץ בצבא.

גב' שמשון: זה שברח.

ש: אה, זה שברח.

ת: ברוך, כן. אז אני הייתי, אמרו לנו – אתם נשארים באמריקה שנה. אז אני לא כל כך קיבלתי את זה,

למה אני מתגעגע לבן שלי. למה אני הראשון שעליתי דרך תורכיה. נתתי שוחד, אמרתי לאחד שם במשרד

הפנים – יכול להיות שאתה תתן לי ויזה לתורכיה? אמר לי שכן. נתן לי ואחרי שבוע הייתי בארץ בגלל

הבן שלי.

ש: הבנתי. עכשיו לפי מה שאני, פשוט אני אומר את זה במילים, אתה התגעגע לבן, רצית לבוא לבן שלך

בארץ

ת: יותר מדי.

ש: לכן הצלחת לשחד פקיד במשרד הפנים והוא נתן לך ויזה לתורכיה. ואתה נסעת דרך

ת: כן, בחשאי, בשקט.

ש: ואתה אומר לי שאתה המשפחה הראשונה מכל החלבים

ת: כן, עליתי דרך תורכיה, באתי לארץ, הראשון, '92.

ש: עלית עם דרכון?

ת: עם דרכון, עם הכל.

ש: רגיל, הכל היה בסדר.

ת: הכל היה בסדר, כן.

ש: למה אחרים לפניך לא חשבו על הדרך הזו?

ת: חשבו. באו.

ש: לא, דרך תורכיה אני מתכוון.

ת: דרך תורכיה באו הרבה.

ש: אבל אתה הראשון?

ת: כן, אני הראשון. אחר כך שעליתי, אם ידעו אז באו כמה משפחות דרך תורכיה.

ש: כמו שאמרת לי קודם חמש עשרה משפחות, עשרים משפחות עלו דרך תורכיה, מחלב.

ת: חמש עשרה, עשרים, בערך ככה. אני לא, בערך.

דובר שלישי: היה חשש לעבור דרך תורכיה כי אחר כך יכולים להגיד להם – אתם נוסעים לישראל.

ש: אהה, הבנתי. אני מבין מה הבעיה.

ת: אני באתי בחשאי בגלל שהאנשים היו יודעים, בגלל שאני בא ישר דרך תורכיה.

ש: הבנתי. זאת אומרת הסורים ידעו שאם אתה יוצא דרך תורכיה, אתה הולך לתורכיה, אתה כנראה רוצה

לבוא לישראל. נכון?

ת: כן. בגלל זה באתי בחשאי דרך תורכיה.

ש: בשקט, בחשאי.

ת: ... בחשאי, וככה לתורכיה.

ש: יפה.

ת: ... לאנשים גם באו.

ש: אני מבין שאתה מחלב עברת לאסכנדרון?

ת: אסכנדרון, כן.

ש: באוטו?

ת: באוטובוס.

ש: באסכנדרון אהרון שמוש

ת: לא, הוא לא היה שם.

ש: הוא כבר לא היה שם?

ת: כן, בטח. מתי שנתנו

ש: אישורים.

ת: אישורים ליהודים הוא כבר ברח משם.

ש: הוא ברח מאסכנדרון?

ת: כן. אין לו עבודה שם עכשיו, כל היהודים באו. מה יעשה שם?

ש: אז הוא בא לארץ?

ת: בא לארץ, כן.

ש: מתי הוא בא לארץ, אתה יודע?

ת: אני לא יודע.

ש: בסדר. עכשיו, דרך אסכנדרון נסעתם עד לאיסטנבול?

ת: כן. נסענו מאסכנדרון לאדנה, מאדנה עלינו ישר לאיסטנבול.

ש: הכל באוטובוס?

ת: הכל באוטובוסים, כן.

ש: שם קיבלו אותך אנשים של הסוכנות? מי קיבל אותך באיסטנבול?

ת: לא, בקונסוליה הייתי שם, בקונסוליה קיבלו אותי. ישר הלכתי לשם.

ש: לקונסוליה הישראלית באיסטנבול?

ת: כן. קיבלו אותי

ש: מה נתנו לך שם? מה אמרו לך. מה אמרת להם?

ת: לא נתנו לי שום דבר. נתנו לי כמה גרושים. אנחנו נשארנו שלושה ימים שם.

ש: במלון? איזה מלון?

ת: נסענו יום שני. יום שלישי בבוקר היינו באיסטנבול. יום רביעי, יום חמישי בבוקר נסענו לארץ. יומיים

היינו שם.

ש: הייתם שם במלון?

ת: כן.

ש: מי שנתן לכם את הכסף למלון זו הסוכנות?

ת: כן.

ש: מהשגרירות? מהקונסוליה?

ת: כן.

ש: היה משהו שבא וראה שהכל בסדר?

ת: לא.

ש: שום דבר?

ת: שום דבר. רק נתנו לנו מספר של, הפרטים של

ש: הטיסה?

ת: לא לא, רגע. המלון, נתנו לי כמה גרושים כסף, אמרו לי – תלך לבית המלון הזה, תיקח מונית ... אתה

והילדים שלך, תישאר שם עד שאנחנו נצלצל אליך. אחר כך לא נתנו לנו שום דבר.

ש: מי שילם לך עבור האוכל במלון?

ת: אנחנו. על חשבוננו.

ש: אתה?

ת: כן. הכל. גם טלפון. אני צלצלתי לארץ, אני שילמתי. אחר כך מתי שעלינו, בשדה התעופה, נתנה לנו

שכירה של מונית. רק זהו.

ש: מונית מהמלון

ת: מהמלון לשדה התעופה. זהו, לא נתנו שום דבר.

ש: אבל לישון במלון הם שילמו?

ת: כן.

ש: נתנו לך כרטיסים לטיסה?

ת: כן.

ש: לכל המשפחה?

ת: כן. זה היה על חשבון

ש: הסוכנות?

ת: אני לא יודע הסוכנות. מהקונסוליה.

ש: מהקונסוליה, הבנתי. מישהו בא איתך מהמלון לשדה התעופה?

ת: לא. אנחנו הלכנו לבד. קיבלו אותנו שם בשדה התעופה ...

ש: מהקונסוליה?

ת: מהקונסוליה. קוראים לה רג'י או רג'ין.

ש: לא היתה יהודיה?

ת: יהודיה, כן. השם שלה שכחתי.

ש: אה, טוב. לא חשוב. רגינה?

ת: לא.

ש: טוב, לא חשוב, בסדר. בכל אופן היה מישהו מהקונסוליה שליווה אתכם עד למטוס?

ת: כן. עד שנכנסנו למטוס עזבו אותנו.

ש: איזה מטוס זה היה? אל על?

ת: כן.

ש: מאיסטנבול ישר ללוד.

ת: לישראל, כן.

ש: לפני שעלית נתנו לך תעודה, ויזה לישראל, נכון? נתנו לך תעודות משהו?

ת: ניירות ככה.

ש: ניירות? כאילו ויזה? אשרת כניסה לישראל?

ת: כן.

ש: הגעת ללוד עם כל המשפחה. מי קיבל אותך בלוד?

ת: קיבלו אותנו הסוכנות.

ש: מה אמרו לך? מה אמרו לכם?

ת: אמרו לנו – אתה תגור בכרמיאל, במרכז קליטה. אמרתי להם – אני לא אגור שם. אני רוצה לגור

בירושלים עם כל המשפחה שלי. אני רוצה לגור שם. אמרו שאין.

ש: מה אמרו שאין?

ת: אין. בירושלים אתה לא תקבל.

ש: אמרו שאין מקום?

ת: היה מלא. היה מרכז קליטה.

ש: כן, אני יודע. אבל מה אמרו לך?

ת: הם רוצים, איך אומרים בערבית? "עלא כיפל". אני אזרוק אותך בגולן. אתה רוצה, לא רוצה

ש: זה מה שיש.

ת: זה מה שיש. אמרתי לה – אם תתנו לי דירה בירושלים, אני אגור במרכז קליטה. לא תתנו לי, אני

אחזור. אמרו לי – תחזור.

ש: מי אמר לך? אנשי הסוכנות?

ת: כן. אני מכיר אותה. קוראים לה אורה. אחרי חודשיים לא נתנו לי דירה. זרקו אתנו ברחובות. אחר כך

מי עזר לי בשביל הדירה פה? יונה בצלאלי, הוא מהעדה שלנו. הוא קרוב משפחה. הוא בסוכנות, הוא פה.

ש: עובד בסוכנות בירושלים?

ת: כן, בקריה. כל הקריה ביד שלו.

ש: איזו קריה?

ת: הקריה פה בארמון הנציב.

ש: באיזה משרד הוא עובד?

ת: זה ... משרד. הוא ראש המשרד של הסוכנות שם, כל העולם.

ש: אה, הוא אחראי על הסוכנות בירושלים?

ת: כן בטח. אז הלכתי אצלו, הוא מזמן פה בארץ, אולי יותר מששים שנה. אמרתי לו – לא נתנים לי

דירה פה בירושלים לגור, אני אחזור לסוריה. אמר לי – אל תדאג, תשב, יש אשה ... אורה

ש: איפה היא אורה? היא בלוד?

ת: לא, בתל אביב. בסוכנות.

ש: אורה מה? לא חשוב, אורה.

ת: היא עשתה את כל הבלגאן. אמרה לי – תחזור, לא אכפת לי. אתה חוזר, לא חוזר, לא אכפת לי. זה מה

יש. אתה צריך לגור בכרמיאל. אמרתי לה – אני לא אגור. אני אחזור. אמרה לי – תחזור.

ש: היא רצתה שאתה תגור בכרמיאל.

ת: כן.

ש: למה, יש שם מקום היא אמרה לך במרכז קליטה בכרמיאל?

ת: כן. אני שלושים וחמש שנה עזבו אותי כל המשפחה, הייתי לבד. אני הייתי רווק והתחתנתי. אחר כך

ברוך השם הייתה לי משפחה. אבל כל המשפחה שלי היו בירושלים וברחו, עזבו אותי. איך אני אגור שם

בכרמיאל? מי יבוא איתי?

ש: היה חשוב לך להיות עם המשפחה?

ת: בטח.

ש: אני מבין. כשהיית בלוד היא אמרה לך – יש מקום, אני רוצה שתלך לכרמיאל.

ת: כן.

ש: חוץ מזה מה עוד נתנו לך? נתנו לך כסף קצת לכמה ימים לחיות?

ת: כן.

ש: לא אמרו לך שיש אולפן אולי למשפחה, בשבילך?

ת: לא, אנחנו באנו לירושלים, אצל המשפחה קיבלו אותנו פה.

ש: משדה התעופה באתם לירושלים.

ת: כן. אז לא נתנו לנו דירה. אנחנו היינו ברחובות חודשיים.

ש: חיית פה בירושלים עם המשפחה שלך אצל הקרובים.

ת: כן. גם מהמשפחה גירשו אותנו. אחרי עשרה ימים גירשו אותנו.

ש: ויש לך איזו משפחה?

ת: משפחת נחום.

ש: הם ותיקים בירושלים?

ת: כן, בטח.

ש: כמה שנים כבר?

ת: אולי שלושים וחמש שנה.

ש: איפה הם גרים, גם בקטמונים?

ת: בקטמון יש, יש בגילה חלק. יש הרבה מקומות, בקרית יובל, כן.

ש: כולם אבל בירושלים?

ת: כולם בירושלים. תשעים אחוז בירושלים. מה יש לי אני שם בכרמיאל שאני הולך ונישאר שם?

ש: כן, אני מבין את זה. לפי מה שאני מבין נתנו לך בשדה התעופה לוד סל קליטה ואמרו לך קח כסף

קצת. רצו לשלוח אותך, נתנו לך את תעודת העולה ...

ת: אתה תשכיר דירה או תשב

ש: רצו שאתה תעשה את הכל לבד, נכון? שתקנה דירה לבד

ת: כן. אף אחד לא עזר לי. אף אחד לא בא ושאל עלי ולא ביקר אותי בכלל. אני חודשיים ברחובות.

ש: חודשיים היית בירושלים?

ת: בירושלים ברחובות. אחר כך זרקו אותי. הבן שלי לקח אותי. אין לו שום דבר. על הפנים. אין לו

אפילו כסף.

ש: על הרצפה.

ת: על הרצפה.

ש: הבן שלך ברוך שהיה כבר, לקח אותך למרכז קליטה בגילה?

ת: כן. למה זרקו אותנו המשפחה. ברחובות היינו. אז קניתי שמיכות מתורכיה וישנו על זה. לא היה לו

שום דבר. אפילו צלחת לא היה לו.

ש: אז איך התקיימתם חודשיים? כמה, חודשיים וחצי?

ת: חודשיים בערך.

ש: והיית יחד עם הבן שלך במרכז קליטה בגילה.

ת: כן. לא היה לו שום דבר ואף אחד לא שאל עלינו מהסוכנות. אף אחד לא ידע אם אנחנו מתים או חיים.

ש: במרכז הקליטה הירשו לבן שלך שיביא את כל המשפחה שלו?

ת: זה הבית שלו.

ש: זה הבית שלו אבל בשכירות.

ת: כן. איפה נלך? אם בן שלי לא מקבל אותי איפה נלך?

ש: לא, מה שאני רוצה להבין, אף אחד שם לא אמר לך – תצא משם, זה לא מקום שלך?
ת: לא.

ש: הבנתי. אז היית שם כמעט חודשיים. מה קרה אחר כך?

ת: אחר כך הלכתי ליונה בצלאלי, אמרתי לך. לקח אותי אחד קוראים לו אלי סולימאן. משפחת אליהו.
אמרתי לו שאני צריך לחזור לסוריה.

ש: מי זה האיש הזה? מה התפקיד שלו?

ת: חבר שלי.

ש: אה, הוא חבר שלך?

ת: כן, מסוריה. הוא בא הרבה זמן לפניי. אמר לי – איך אתה חוזר? אתה השתגעת? אמרתי לו – כן. אין לי דירה, אין לי עבודה, אין לי כלום. אנחנו ברחובות. למה עליתי לארץ ועזבתי את הבית שלי, העבודה שלי והכל? בשביל שאני אעלה לארץ. אז אם עליתי לארץ, נהיה ברחובות? אני רוצה לחזור. אמר לי – בוא רגע, למה יונה קרוב משפחה שלו. אמר לי – בוא נלך אצל יונה, אולי יעזור לך. אז לקח אותי לשם.
יונה גם

ש: פה בירושלים?

ת: כן, בירושלים. זה גם בכוח לקח לי דירה במרכז קליטה במבשרת. לא רצינו להיות פה בירושלים.

ש: הוא אירגן לך ... שאתה מקבל דירה

ת: במרכז קליטה

ש: במרכז קליטה במבשרת ירושלים.

ת: כן, אחרי חודשיים.

ש: וזה של הסוכנות?

ת: כן. אחרי שאכלנו אותה, אחר כך נתנו לנו דירה שם.

ש: קיבלת שם דירה בשכירות או מה?

ת: בשכירות.

ש: היית חצי שנה ראשונה, נתנו לך חופשי, נכון?

ת: כן. אחר כך שילמתי חמש עשרה אלף שקל שכירות של דירה, לקחו ממני.

ש: אחרי החצי שנה?

ת: כן. אשתי יש לה נכות ואני יש לי גם נכות. לא נתנו לי נכות למה יש לי חמש חוליות לא בסדר בגב שלי ואני לא עובד.

ש: בגלל מה?

ת: ככה, מאלוהים. אני חולה, מה אני אעשה.

ש: אני חשבתי אולי זה בגלל המכות שקיבלת בסוריה?

ת: אולי, רק אני לא ידעתי הרבה זמן. תראה, לא היה כמו עכשיו, לא היה לנו כסף, עבודה. לא היו רופאים ... כמו עכשיו. אז עבר הרבה זמן. אחר כך כאב לי, הלכתי לרופא אמר לי ככה וככה.

ש: אז עכשיו אתה מגיע לסוכנות, מרכז קליטה במבשרת ירושלים, מקבל דירה. אתה חצי שנה שם בהתחלה. הכל על חשבון הסוכנות, נכון?

ת: כן.

ש: יפה. אתה גם צריך ללכת שם לאולפן ללמוד עברית.

ת: כן.

ש: הלכת לאולפן יחד עם הילדים?

ת: כן.

ש: מה קרה עם הילדים? לא הלכו לבית הספר?

ת: הלכו כולם לבית הספר.

ש: איפה?

ת: בירושלים, כולם. מי שהלך לאולפן, הבן שלי מרדכי ואני ואשתי. אתי, איילה ויהודה הלכו לבית הספר.

ש: בית ספר רגיל?

ת: רגיל.

ש: יפה מאוד. והם למדו בירושלים רגיל?

ת: כן.

ש: כל פעם היתה הסעה שהביאו אותם הנה? איך הם היו מגיעים לירושלים, עם מה, עם אוטובוס?

ת: בהתחלה היו במרכז קליטה איפה שהיה בית ספר שם. היו שם במרכז קליטה במבשרת. אחר כך עברו לעיר.

ש: כשאתה הגעת למבשרת ירושלים למרכז הקליטה. כמה יהודים מסוריה היו שם?

ת: מתי שהגעת?

ש: מתי שהגעת.

ת: אני ואליהו זיבק וזהו.

ש: אליהו זיבק-חודור?

ת: כן. הוא היה שבוע שם לפניי. אני אחרי שבוע באתי למרכז הקליטה.

ש: מתי אתה נכנסת למרכז הקליטה?

ת: אחרי סוכות. מתי שיצאנו מהסוכות בבוקר אני הייתי במרכז קליטה.

ש: סוכות של איזו שנה?

ת: '92.

ש: זאת אומרת זה חודש אוקטובר או נובמבר '92?

ת: כן.

ש: אתה השני. הראשון זה זיבק-חודור?

ת: כן, לקח דירה שם.

ש: איך הוא קיבל שם?

ת: אני לא יודע. אמר גם הוא שעשו לו בעיות שנתנו לו דירה, גם הרבה בעיות, לא בקלות.

ש: לא קל?

ת: כרגיל כן. גם הוא עשה בעיות בגלל ...

ש: זאת אומרת אליהו ראשון ואתה שני. אחריכם כמה משפחות עוד באו?

ת: באו אולי חמישים משפחות. יותר. אחר כך באו. אולי חמישים.

ש: באו עוד הרבה משפחות.

ת: כן.

ש: מהמשפחות האלה שהיו במרכז קליטה במבשרת ירושלים, היו אתה אומר ארבעים, חמישים משפחות

בערך?

ת: כן.

ש: כמה מהן היו קמישלים, כמה חלבים, כמה דמשקאים?

ת: חלבים היו אולי משפחה או שתי משפחות. היה שם אלמרעג'לי. היו אולי 25 משפחות מקמישלי, אולי

גם שלושים משפחות מדמשק, בערך.

ש: חלבים רק שתי משפחות?

ת: משפחה אחת אני חושב.

ש: אה, אפילו משפחה אחת. משפחת מרעג'לי חלבית.

ת: וזהו.

ש: אבל אתה קורא לעצמך קמישלי או חלבי?

ת: תראה אני נולדתי בקמישלי וגדלתי שם. אז הייתי בחלב, כן, גרתי.

ש: אז אתה מכליל את עצמך במסגרת הקמישלים?

ת: כן, אחר כך עברנו לחלב ... שנים.

ש: אז כמה זמן חיית במבשרת ירושלים במרכז הקליטה?

ת: במרכז הקליטה בערך שלוש שנים.

ש: וכל הזמן הזה לא אמרו לכם שתלכו ותקנו דירות?

ת: כן, אמרו לנו.

ש: נו?

ת: רק הכסף לא מספיק.

ש: לא היה לך כסף?

ת: לא מספיק. מה שנתנו לנו לא מספיק לדירה, המשכנתא.

ש: כמה רצו לתת לכם משכנתא?

ת: בהתחלה נתנו לנו בערך מאה אלף דולר. הדירות היו שוות 130 או 140 אלף. אז לא היה לי.

ש: רצית פה בירושלים?

ת: כן, בירושלים. אחר כך קניתי דירה, 117 אלף. גם היה לי קצת כסף, שמתי עליה, זה שיספיק.

ש: אתה מדבר על הדירה פה עכשיו?

ת: כן.

ש: אבל אני הבנתי שבהתחלה לא היו לך תנאים כמו שנתנו ליהודים מסוריה אחר כך, נכון? בהתחלה לא

נתנו לך הלוואה גדולה.

ת: לא.

ש: כמה נתנו בהתחלה?

ת: מאה אלף.

ש: בהתחלה נתנו מאה אלף?

ת: מאה, מאה וחמישה אלף. רק אחרי שנה.

ש: רק אחרי שנה ... אתכם למרכז קליטה?

ת: כן, יצא החוק הזה בגלל המשכנתא.

ש: הבנתי. זאת אומרת בערך חגים של '93 יצא החוק? בראש השנה, בסוכות?

ת: אחרי שנה.

ש: בערך אחרי שנה?

ת: כן, כשעלינו אז עשו.

ש: ולפני זה לא היית יכול לקנות דירה?

ת: בטח שלא הייתי יכול.

ש: כמה נתנו אז הלוואה?

ת: שום דבר. נתנו את סל הקליטה ואמרו לנו – תלכו תשכרו דירה ותשבו.

ש: היו מוכנים לתת לך סל קליטה

ת: אחרי שנה, אחרי שעשו לנו בעיות, נתנו לנו דירה פה במרכז הקליטה, ישבנו שם. אחרי שנה יצא

החוק של המשכנתא. לא היה שום דבר בהתחלה.

ש: הבנתי.

ת: יצאנו משם, אפילו כוס מים לא נתנו לנו. כל העולים נתנו להם. אמרו לנו בסוכנות שאין להם כסף –

אתם רוצים, צאו. לא תצאו, אתם משלמים כל חודש אלף שקל שכר דירה. אז יצאנו ככה, לא נתנו שום

דבר.

ש: רגע, אני רוצה להבין. אחרי חצי שנה נתנו לך חינוך, נכון? חצי שנה נתנו לך חינוך.

ת: כן.

ש: אחרי חצי שנה אמרו לך שאתה צריך לשלם אלף שקל כל חודש שכר דירה?

ת: שילמנו כבר, כן, מה אתה חושב? לקחתי הלוואה שלושת אלפים וחצי דולר. קיבלו את כל הכסף ממני

בשביל שכר דירה. לא היה לי כסף. לקחתי הלוואה מבנק עידוד. עשו לי הלוואה בגלל שאני ... משלם

להם שכר דירה.

ש: של כל הזמן שהיית?

ת: כן, לא היה לי כסף.

דובר שלישי: עד עכשיו אנחנו משלמים.

ש: עד עכשיו אתה משלם את ההלוואה מבנק עידוד?

ת: כן, עד עכשיו משלמים, כן. אשתי נכה, אני לא עובד. היינו שנתיים אני והילדים גם לא עובדים. גם

הוא בחור, הוא צריך לצאת, בגדים מה בגדים. ולא מספיק, העבודה שלו לא מספיקה לו.

ש: אבל הוא התחיל לעבוד?

ת: מה לעבוד? לעבוד חודש, חודשיים הוא מפטרים אותו.

ש: הוא היה מובטל?

ת: כן, מובטל. אז אני לא יכול לעבוד

ש: באיזה תחום הוא עבד?

ת: עבד? עבודה קשה לא עבד בחיים שלו.

ש: עבד בבניין?

ת: בבניין, באבן. מה אתה חושב? מה עשו לנו? שום דבר. יצאנו מתי שיצאנו לא היתה לנו מיטה לישון.

אפילו שמיכה לא נתנו לנו. כוס מים לא נתנו לנו, כן. תגיד להם, אני אגיד להם בפנים.

ש: לא, אין לי שום דבר איתם. אני מהאוניברסיטה, אני לא מתעסק איתם. אני רוצה ללמוד את זה, אני

רוצה לכתוב על זה. עכשיו תגיד לי, אני יודע שאתה וגם זיבק-חודור הייתם שם המנהיגים. אמרתם

לאנשים – אנחנו נעשה שביתה.

ת: כן.

ש: ספר לי על זה, מה היה?

ת: לא יצא שום דבר.

ש: מה זאת אומרת לא יצא שום דבר?

ת: הלכנו לסוכנות, קיבלו אותנו שם, דיברנו איתם

ש: מי קיבל אתכם, מי ...

ת: אורי גורדון.

ש: אורי גורדון ...

ת: דני פינס ואבי מזרחי וכולם. כולם שקרנים מאה אחוז.

ש: מה זאת אומרת?

ת: רק קיבלנו מילים, לא עשו שום דבר.

ש: איפה הייתם בסוכנות? בתל-אביב?

ת: באו פה לסוכנות לירושלים בקינג ג'ורג'.

ש: הם באו לקינג ג'ורג' ושם נפגשתם?

ת: לא, הם שם. המרכז שם, הסוכנות שם.

ש: בקינג ג'ורג' בירושלים?

ת: כן.

ש: אז הייתם שם בפגישה? כמה פעמים ניפגשתם איתם?

ת: פעמיים.

ש: פעמיים? אבל אתם ניפגשתם איתם רק אחרי שעשיתם שביתה, נכון?

ת: כן.

ש: מה זו השביתה הזו? מה עשיתם?

ת: בשביל שיעזרו לנו לבנות דירות. אנחנו לא עובדים, אין לנו שום דבר, אין לנו אוכל. מה אתה חושב?

איך אנחנו נחיה? גם לא מקבלים ממנה כסף לשכר דירה, היינו משלמים חשמל

ש: על האוכל, על הכל.

ת: כן. לא היה לנו שום דבר.

ש: אני רוצה להבין אבל מתי עשיתם את השביתה? כמה זמן אחרי שהיית במרכז הקליטה ...

ת: אולי שנה וחצי.

ש: שנה וחצי אחר כך?

ת: כן.

ש: זאת אומרת שהיו כבר תנאים טובים לקנות דירות, כשיצא החוק?

ת: כן, יצא החוק, רק אנחנו לא עובדים, לא יודעים עברית, לא היה לנו כסף, לא היה לנו שום דבר. איך

אנחנו נחיה? גם לא מקבלים ממנה שכר דירה, חשמל. רק מים לא היינו משלמים. מה אתה חושב? אנחנו

גם משלמים גז. אנחנו לא עובדים.

ש: עכשיו אני רוצה להבין, אתה אומר לי שאחרי שנה יצא החוק שאתם יכולים לקבל הלוואה גדולה

בשביל לקנות את הדירה. אבל אתם לפי מה שאני מבין ממך עשיתם את השביתה אחרי שיצא החוק.

ת: כן, יצא החוק, אבל אין לנו כסף אנחנו לשלם על המשכנתא. אנחנו לא עובדים, אין לנו שום דבר, איך

אנחנו

ש: הבנתי.

ת: בן אדם אין לו אוכל, איך ישלם על המשכנתא?

ש: הבנתי. איזו שביתה עשיתם? מה עשיתם ...

ת: הלכנו לסוכנות שם, היה בלגאן והיתה מלחמה

ש: הפגנה?

ת: לא, לא.

ש: כמה עולים באתם לסוכנות?

ת: אולי בערך תשעים אחוז באנו מהיהודים הסורים שהיו גרים שם במבשרת.

ש: תשעים אחוז באו עם ילדים ונשים והכל?

ת: לא, ילדים לא. רק הגברים

ש: גברים ובחורים צעירים?

ת: כן.

ש: באתם לאיפה? לקינג ג'ורג'?

ת: לא. איפה שהממשלה בקריה, לשם. על יד הסוכנות. למשרד נסעתי שם של הסוכנות.

ש: איפה שהסוכנות ליד משרד הממשלה?

ת: כן. יש סוכנות שם. בקריה שם.

ש: ליד הכנסת?

ת: לא, לא על יד הכנסת. איפה שקרית הממשלה בירושלים יש שם גם משרד של הסוכנות. הלכנו לשם ועשינו הפגנה.

ש: משרד קליטה אולי?

ת: כן.

ש: משרד הקליטה. אז עשיתם שם הפגנה.

ת: כן.

ש: מי בא אליכם לדבר?

ת: לא, שום דבר. אמרו לנו – תחזרו, יש מלחמה, נכנסו ללבנון. היתה מלחמה בלבנון. הזמן לא מתאים, לכו הביתה. אחר כך בא

ש: מתי? איזו מלחמה היתה בלבנון?

ת: נכנסו ללבנון בשנת '93, '94. היתה מלחמה. נכנסו לשם.

ש: אז אמרו לכם שיש בעיות, תחזרו הביתה.

ת: תחזרו הביתה. אחר כך

ש: מי אמר לכם את זה?

ת: מהממשלה.

ש: מי בא?

ת: אנחנו רצינו לקבל פגישה עם זכרוננו לברכה יצחק רבין.

ש: רציתם פגישה?

ת: כן, הלכנו לממשלה. אז בא אחד מהממשלה ואמר לי שהיום זה לא מתאים כי יש מלחמה בלבנון

ש: יש בעיות

ת: נכנסו ללבנון, זה לא מתאים. ישלחו לך הודעה עם המנהל של הסוכנות שיקבל אתכם, אחר כך

ש: במקום יצחק רבין?

ת: כן, מהמשרד שלו. אמר – תחזרו, יקבלו אתכם בסוכנות. הלכנו למנהל, קוראים לו מאיר, קיבל אותנו

ש: מאיר מה?

ת: אמר - יש פגישה עם אורי גורדון ראש הסוכנות מחר ואני אקח אתכם לשם. יש פגישה ואתם תדברו על מה שאתם רוצים. הלכנו לשם ... שום דבר. קבלנו

ש: מילים.

ת: מילים.

ש: תגיד לי משהו, אני רוצה שתאשר לי אם זה נכון – כשיצאה המכונית של רבין, זיבק-חודור רץ אל המכונית ודפק על המכונית?

ת: כן.

ש: מה היה? ספר לי.

ת: הוא מהעצבים שלו. לא, זה היה השר, איך קוראים לו?

ש: צבן? שר הקליטה?

ת: לא צבן. שטרית, שמעון שטרית. דפק לו על הגג.

ש: אה, לא לרבין?

ת: לא, לשטרית. דפק לו על האוטו שלו, אמר – מה אנחנו לא יהודים? אנחנו ככה? אתם זורקים אותנו

שם במרכז הקליטה? בלי אוכל, בלי עבודה, בלי כסף, בלי שום דבר? אף אחד לא

ש: זאת אומרת לשר שמעון שטרית, שר הדתות, הוא יצא בדיוק מהמשרדים?

ת: ...כן.

ש: ואתם הייתם בהפגנה?

ת: היינו בהפגנה, כן. דפק על האוטו שלו. אמר לו

ש: לא נתן לו לנסוע?

ת: כן.

ש: דפק על האוטו והוא יצא ודיבר איתו?

ת: כן.

ש: אז זה לא היה יצחק רבין?

ת: לא. אנחנו היינו צריכים להיפגש עם יצחק רבין

ש: לא, לא. זה שזיבק-חודור דפק על המכונית.

ת: כן, שמעון שטרית.

ש: אה, לשמעון שטרית?

ת: כן. אני הייתי איתו, היינו ביחד.

ש: ביחד הייתם?

ת: אני ו...

ש: באיזה תאריך עשיתם את השביתה?

ת: תאמין לי אני לא יודע, רק היה בקיץ.

ש: בקיץ של '93?

ת: אולי '93, כן. באותו זמן אני חושב.

ש: '93? הבנתי. בסדר. אז הבטיח לכם שתהיה פגישה אצל יצחק רבין?

ת: לא. בא אחד מהמשרד של רבין, מהמשלה, ואמר – תלכו אל מאיר מנהל מרכז הקליטה, הוא יטפל

בכם עכשיו. זה זמן לא מתאים. יש מלחמה בלבנון.

ש: מאיר זה היה מנהל מרכז הקליטה במבשרת ירושלים?

ת: ירושלים, כן. אחר כך עשה פגישה עם אורי גורדון מהסוכנות. כולנו קיבלנו מילים, זהו. שום דבר לא

קרה.

ש: אז חזרתם למבשרת?

ת: חזרנו, כן.

ש: מה קרה?

ת: לא קרה שום דבר.

ש: חייטם רגיל?

ת: רגיל. אף אחד לא עזר לנו.

ש: לא עשיתם עוד פעם שביתה?

ת: לא. לא עשינו.

ש: לא עשיתם הפגנה?

ת: לא. פעם אחת עשינו.

ש: רק פעם אחת. עד מתי היית יכול בכל זאת, אתה אומר שלא נתנו כלום, לא עשו, אז מתי הצלחת לקנות ...

ת: לא נתנו כלום ולקחו ממני גם כסף.

ש: ממך לקחו כסף?

ת: ממני. מכולם.

ש: עבור השכירות? שכר הדירה?

ת: כן. גם שילמנו חשמל וגז והכל, ונסיעות לעיר. לא שילמו לנו שום דבר.

ש: אז איך הצלחת בסופו של דבר לקנות את הדירה פה?

ת: אני קניתי. ירד קצת המחיר, אז שמתי עליה מהכיס שלי את הכסף שהיה לי. עכשיו אני אין לי שום דבר ואנחנו חיים על הביטוח הלאומי, אני ואשתי.

ש: הבנתי. אבל את הדירה הצלחתם לקנות. נתנו לכם הלוואה?

ת: כן, כי ירדו קצת הדירות, קנינו.

ש: אז הצלחת לקנות כאן דירה בקטמונים.

ת: אתה יודע, בזמן שאנחנו לקחנו משכנתא, דירה כמו זו היתה 140 אלף דולר. מאיפה אני אביא 40 אלף דולר? לא היה לי.

ש: אז רק אחרי שירדו המחירים

ת: כן. היינו בלי עבודה שנתיים, שלושה. כל הכסף שהיה לנו הכל הלך. אנחנו אוכלים ושותים ומשלמים את הכל, בלי עבודה, בלי כלום.

ש: עכשיו תגיד לי, אין ארגון של יוצאי קמישלי בארץ שיכול לעזור לך?

ת: לא.

ש: לא היה ארגון יוצאי קמישלי?

ת: יש ארגון של סורים בתל-אביב, קוראים לו יוסי קלאש, גם הוא לא עזר לנו שום דבר.

ש: לא עזר לכם שום דבר?

ת: לא, לא עזר לי בשום דבר. תגיד לו.

ש: תגייד לי משהו, אני יודע שאולי אתה וגם זיבק-חודור הייתם במשרד הקליטה אצל חביב קצב. נכון?
הייתם שם אצלו?

ת: פעם ככה במקרה. ראינו אותו ככה שם.

ש: דיברתם איתו?

ת: לא. הוא לא רצה לדבר. אמר – אני לא פנוי, אני לא מקבל אף אחד. אמרתי לנו – אנחנו לא באנו אצלך.

ש: אמרת לו שאתה לא רוצה אותו?

ת: לא, לא עזר לנו.

ש: אבל דיברתם איתו? ניסיתם לבקש ממנו?

ת: כן, הוא לא רצה. אני אומר לך שהוא לא רצה.

ש: באתם אליו למשרד במשרד הקליטה?

ת: כן. הוא לא קיבל אותנו, שום דבר.

ש: התרגזת, אני מבין, נכון? היית עצבני?

ת: בטח. למה שלא אתרגז? אני והילדים שלי בלי עבודה, בלי כלום, מה אתה חושב? מה אנחנו באנו מהשדה?

ש: אז מה עשית שהוא לא רצה לקבל אתכם?

ת: לא עשינו שום דבר. אחר כך, אחרי שנה, יצא החוק. זה היה טוב קצת. אז לא כל אחד זה בשבילו, יש לו כסף לשים על המשכנתא. לא היה לנו. יש אנשים שלא היה להם. מאיפה? עד עכשיו יש משפחה שאין להם דירה. אין להם כסף.

ש: מאז אתה גר פה בדירה הזו?

ת: אני גר פה אולי ארבע שנים. בערך.

ש: בינתיים הילדים שלך, מישהו מכוון אותם, אומר להם – תבואו ללמוד ככה, אולי מקצוע, תלמדו משהו בשביל להתקדם?

ת: אף אחד לא אמר לנו.

ש: אף אחד לא פנה?

ת: לא. אתה חושב מהסוכנות?

ש: אולי מהסוכנות, אולי משרד הקליטה?

ת: לא. שום דבר.

ש: הכל לבד?

ת: אפילו אני, לא מכירים אותנו. מה אתה חושב?

דובר שלישי: את התנאים אנחנו לא מכירים.

ש: אתה אפילו לא יודע מה אתה יכול לקבל, מה אתה לא יכול לקבל?

ת: לא. אולי יש לנו ... שאנחנו לא יודעים. לא מספרים לנו על זה.

ש: אבל יש פה הרבה קמישלים ותיקים. הם לא מכוונים אותך, אומרים לך מה צריך, מה לא צריך?

ת: לא. פה בארץ, אני אגיד לך מילה – כתוב בתורה "שלום עלייך נפשי". כל אחד לבד. לא כמו שהיינו בסוריה שכל אחד אוהב את השני, עוזר לשני, מפחד על השני. פה בארץ אין. רק איך שאומרים בערבית "אללה הום נפסי". רק את עצמו

ש: כן, מה שאמרת בעברית. כל אחד יודע מהנפש שלו, מעצמו.

ת: מעצמו. זהו, מה אתה חושב? אף אחד מהמשפחה לא עזר לי, לא מהסוכנות, לא שום דבר. חודור-זיבק יודע. כל המשפחה שלי אפילו לא הביא לי במתנה כוסית מים. רק מאלוהים חיינו, מה אתה חושב? עברנו ארבע, חמש שנים קשות. בחיים שלי לא ראיתי דבר כזה.

ש: הבנתי. אתה בינתיים חי כאן. לא הכירו בך כאסיר ציון? לא ניסית להגיש בקשה אסיר ציון?

ת: קיבלתי אסיר ציון.

ש: אה, קיבלת אסיר ציון?

ת: רק זה שום דבר. מה זה?

ש: הכירו בך, אתה אסיר ציון?

ת: כן.

ש: מה זה? מה ביטוח לאומי נותן?

ת: לא נותן לי. נותן לאשתי. אני נותנים לי אלף שקל גימלת הכנסה.

ש: על אסיר ציון אתה לא מקבל שום דבר?

ת: על אסיר ציון? שום דבר. אפילו סיגריה אני לא מקבל.

ש: אבל הכירו בך כאסיר ציון?

ת: כן, יש לי.

ש: אבל לא נתנו לך אחוזים?

ת: לא נתנו לי שום דבר אם אני חולה. הלכתי לפגישה עם הרופאים, לא נתנו שום דבר.

ש: לא נתנו אחוזים?

ת: לא. יש לי תמונות, יש לי

ש: רנטגן.

ת: כן, הכל. אישורים הכל יש לי. יצא לי שיש בעיות בגב שלי, אמרו לי – לא, אתה בסדר.

ש: תגיד לי, למה רצית פה לקנות את הדירה? דוקא פה?

ת: למה כל העדה פה בקטמון וגם בגילה.

ש: בגילה ובקטמון. אתה מתכוון קמישלים?

ת: כן.

ש: איפה יש יותר, בקטמון או בגילה?

ת: אותו הדבר בערך. יש, ככה בערך חצי וחצי.

ש: בערך כמה משפחות?

ת: יש הרבה משפחות פה.

ש: בערך כמה אתה יודע?

ת: לא. אני לא יודע בדיוק. יש הרבה יהודים סורים שבאו מזמן מקמישלי.

ש: גם הותיקים גרים פה?

ת: כן, בטח.

ש: הותיקים גרים גם בקטמונים וגם בגילה?

ת: גם בגילה. חדשים גם וותיקים. גם בקטמון, אותו הדבר.

ש: אה, הבנתי. אני מבין שיש לכם ועד עדה פה? ועד בשביל עזרה

ת: לא, אין. מהעדה הסורית?

ש: כן, מהעדה של הקמישלים?

ת: אין שום דבר.

ש: אם חס וחלילה יש בעיה ויש לך משפחה שאין לה משהו, הם לא עוזרים לאף אחד?

ת: אין עדה בכלל. אני אמרתי לך, שלום עלייך נפשי. אומרים בערבית "כול ואחד יִדְכָּר ראסו", אתה

שומע? זהו.

ש: במסגרת בית הכנסת פה?

ת: שום דבר.

ש: איפה יש לך עוד ילדים? אמרת שיש לך

ת: יש לי בת וילד בגילה.

ש: אה, היא נשואה הילדה?

ת: כן. יש לי בת שגרה פה בבנין.

ש: פה בבנין הזה, כן.

ת: ואני עם הילדים.

ש: עם שאר הילדים. ואיך הילדים הסתדרו, בסדר פחות או יותר?

ת: תאמין לי, ילד אחד לא עבד אולי שבע שנים, שנה לא עבד. עכשיו אולי הוא חודש עובד. מרדכי

לפעמים עובד

ש: זה שגר במרכז קליטה?

ת: כן. עכשיו עובד, לא עובד, ככה, למה זו עבודה לא

ש: זמנית?

ת: כן. אין קבוע. אנחנו חיים על הביטוח. הרי מה זה ביטוח? אני מקבל רק כסף בשביל סיגריות. אני קונה

ומעשן שתי קופסאות סיגריות בעשרים שקל. תחשוב על זה, שלושים יום. קופסת סיגריות אני מקבל.

זהו.

ש: מה שאתה אומר שמה שהם נותנים לך לביטוח לאומי זה בשביל סיגריות?

ת: בשביל סיגריות, נכון. זה בחשבון, זה לא ככה. מה זה אלף שקל? זה כסף?

ש: הבנתי. שאלה אחרונה, כשאתה עושה השוואה בין החיים שלך פה לחיים בקמישלי או בחלב, איפה

הרגשת יתר טוב?

ת: תראה, בגלל העבודה, בגלל הכסף, היה יותר טוב שם, למה היית עובד, מרוויח כסף, היה יותר טוב בגלל העבודה. אבל בגלל המדינה, שזו המדינה שלנו, אנחנו ראינו הרבה בעיות שם, אתה יודע, שמעת על זה. רק קצת בזמן אסד היה טוב ליהודים.

ש: היה טוב ליהודים בזמן אסד?

ת: כן, בזמן אסד. טוב מאוד. חיינו חיים טובים. אני עבדתי טוב, הילדים היו בבית ספר, לא היה חסר לנו שום דבר. אז בגלל שזו המדינה שלנו אנחנו עזבנו את הכל ובאנו לארץ, למדינה שלנו. אנחנו אמרנו – אלה יהודים, המדינה שלנו, הלב שלהם ...

ש: רחב.

ת: כן. איך אומרים בתורה? אנחנו

ש: עם אחד.

ת: כן. אנחנו כולנו איש אחד. לא ראינו שום דבר תאמין לי, שום דבר לא עשו לנו. אתה יודע, בן אדם, אני קונה כל חודש כרטיס אוטובוס וסיגריות זה אלף שקל, ושלוש על ישראל.

ש: ואוכל והכל?

ת: בכוח. איך אומרים בערבית? מחזיקים.

ש: תגיד לי משהו, המקצוע שלך זה צורף, נכון?

דובר שלישי: לא צורף, הוא סוחר.

ת: סוחר.

ש: סוחר בזהב. למה לא המשכת בזה ...

ת: למה אין לנו כסף, אין לנו שום דבר. שילמתי כל הכסף שלי על המשכנתא וקניתי דברים לבית. אני יצאתי משם, אני אומר לך, יש עוד, לעולים. מי שיוצא מקבל מיטות, ארונות, כסף. אני שום דבר לא קיבלתי. שום דבר.

ש: יש כאלה שקיבלו?

ת: יש אנשים שקיבלו, רק שאני בזמן שיצאתי אמרו – אין, הסוכנות חייבת כסף. אין לה וככה. מי שרוצה ייצא לבד. אנחנו לא נותנים שום דבר. אני קניתי דירה. אחרי עשרה חודשים עזבתי אותה בגלל הדברים האלה. לא נתנו שום דבר. אני הייתי משלם כל חודש אלף שקל שם. קיבלתי מבנק עידוד של הסוכנות 3500 דולר, שילמתי להם בחזרה, בגלל שכר דירה. אני עזרתי להם, לא הם עזרו לי. כל הכסף לקחו. עד עכשיו ארבע שנים אני משלם.

ש: משהו עוד מהסורים נשאר במרכז במבשרת ירושלים? יש עוד במרכז קליטה משהו?

ת: אני לא יודע באמת. אני שנתיים שלוש כבר

ש: לא היית שם? הבנתי, ובגילה יש, נכון? במרכז קליטה בגילה. יש הרבה קמישלים, הרבה סורים.

ת: זה עמידר, מזמן הם שם.

ש: רגע, איפה שגורג'י נמצא, זה לא מרכז קליטה של הסוכנות?

ת: מרכז הקליטה עכשיו זה עמידר. אין מרכז קליטה. הכל זה עמידר. היה לפני כמה שנים מרכז קליטה.

ש: של הסוכנות, והסוכנות העבירה את זה לעמידר?

ת: לעמידר, כן.

ש: ועכשיו הם גרים כאילו הם משלמים לעמידר?

ת: משלמים כן, שכר דירה.

ש: אהה, הבנתי. בסדר. אתה רוצה להגיד עוד משהו?

ת: תראה, אני רוצה להגיד, זה הולך לממשלה? לא הולך.

ש: לא הולך לממשלה.

ת: אז זה לא יעזור.

ש: גם אם זה ילך לממשלה ...

ת: לא זה, שישמעו. לא בשבילי, בשביל משהו אחר.

ש: כן, אבל אני כותב על זה.

ת: ... אחרת, מה אתה חושב? לא יעשו לנו שום דבר, תאמין לי. רק אנחנו באנו, עזבנו את הכל, צרות

בשביל שנבוא לארץ.

ש: סבלתם.

ת: סבלנו וחשבנו על זה שאנחנו באים למדינה שלנו, לארץ-ישראל, אנחנו נבוא, מה זה? לא קיבלנו שום

דבר. אני אומר להם בפנים, שיבואו. מה אנחנו? שום דבר. הכסף שהיה לנו, הלך הכל. שילמנו על הבית,

שנתיים שלוש לא עבדנו, הכל כסף, ואתה יודע, בית כל יום כסף, כסף, כסף. זה הלך. מה תעשה לו?

ש: טוב, מר נחום שמשון, אני רוצה להודות לך על מה שסיפרת לי וזה חשוב מאוד, משום שיידעו אחרים

גם אולי אפשר לעשות

ת: כן, אני אומר לך לא בשבילי. זה הולך לממשלה, זה טוב. זה בשביל אחרים, שישמעו את זה מה עשתה

לנו הסוכנות, בשביל שיעזרו לעולים חדשים שבאים אחרינו, לא בשבילנו. אנחנו יצאנו, גמרנו. נהיינו

ותיקים.

ש: תודה רבה לך.

ת: אהלן וסהלן.